

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 8th
International Scientific
and Practical Conference

**CURRENT ISSUES AND PROSPECTS
FOR THE DEVELOPMENT OF
SCIENTIFIC RESEARCH**

Orléans, France
19-20.11.2023

SCIENTIFIC COLLECTION
INTERCONF+

No 39 (179)
November, 2023

Scientific Collection «InterConf+ »

No 39(179)

November, 2023

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 8th International
Scientific and Practical Conference

CURRENT ISSUES AND PROSPECTS
FOR THE DEVELOPMENT OF
SCIENTIFIC RESEARCH

ORLÉANS, FRANCE

November 19–20, 2023

UDC 001.1

S 40 *Scientific Collection «InterConf+»*, 39(179): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for The Development of Scientific Research» (November 19-20, 2023; Orléans, France) / comp. by LLC SPC «InterConf». Orléans: Epi, 2023. 596 p.

ISSN 2709-4685

DOI 10.51582/interconf.19-20.11.2023

EDITOR

Anna Svoboda

Doctoral student
University of Economics;
Czech Republic
annasvobodaprague@yahoo.com

COORDINATOR

Mariia Granko

Coordination Director
LLC Scientific Publishing Center
«InterConf»; Ukraine
info@interconf.center

EDITORIAL BOARD

Temur Narbaev (DSc in Medicine)
Tashkent Pediatric Medical Institute,
Republic of Uzbekistan;
temur1972@inbox.ru

Nataliia Mykhalitska (PhD
in Public Administration)
Lviv State University of
Internal Affairs; Ukraine

Dan Goltzman (Doctoral student)
Riga Stradiņš University;
Republic of Latvia;
goltzman.dan@inbox.lv

Katherine Richard (DSc in Law),
Hasselt University; Kingdom of Belgium
katherine.richard@protonmail.com;

Bashirov Ansar (Doctor of Medicine),
EMIH of Almaty region,
Republic of Kazakhstan

Stanyslav Novak (DSc in Engineering)
University of Warsaw; Poland
novaks657@gmail.com;

Kanako Tanaka (PhD in Engineering),
Japan Science and Technology
Agency; Japan;

Mark Alexandr Wagner (DSc. in Psychology)
University of Vienna; Austria
mw6002832@gmail.com;

Elise Bant (LL.D.),
The University of Sydney; Australia;

Richard Brouillet (LL.B.),
University of Ottawa; Canada;

Kamilə Əliağa qızı Əliyeva (DSc
in Biology)
Baku State University;
Republic of Azerbaijan

Dmytro Marchenko (PhD in Engineering)
Mykolayiv National Agrarian University
(MNAU); Ukraine;

Svitlana Lykholat (PhD in Economics),
Lviv Polytechnic National University;
Ukraine

Viktor Yanchenko (PhD in Pharm. Sc.),
T.H. Shevchenko National University
«Chernihiv Colehium»; Ukraine

Rakhmonov Aziz Bositovich (PhD in Pedagogy)
Uzbek State University of World Languages;
Republic of Uzbekistan;

Mariana Vereskliia (PhD in Pedagogy)
Lviv State University of Internal Affairs;
Ukraine

Dr. Albena Yaneva (DSc. in Sociology
and Antropology),
Manchester School of Architecture; UK;

Vera Gorak (PhD in Economics)
Karlovarská Krajská Nemocnice;
Czech Republic
veragorak.assist@gmail.com;

Polina Vuitsik (PhD in Economics)
Jagiellonian University; Poland
p.vuitsik.prof@gmail.com;

Alexander Schieler (PhD in Sociology),
Transilvania University of Brasov;
Romania
alexanrds.schieler@protonmail.ch

George McGrown (PhD in Finance)
University of Florida; USA
mcgrown.geor@gmail.com;

Vagif Sultanly (DSc in Philology)
Baku State University;
Republic of Azerbaijan

Please, cite as shown below:

1. Surname, N. & Surname, N. (2023). Title of an article. *Scientific Collection «InterConf+»*, 39(179), 21-27. <https://doi.org/10.1080/interconf...>

This issue of Scientific Collection «InterConf+» contains the materials of the International Scientific and Practical Conference. The conference provides an interdisciplinary forum for researchers, practitioners and scholars to present and discuss the most recent innovations and developments in modern science. The aim of conference is to enable academics, researchers, practitioners and college students to publish their research findings, ideas, developments, and innovations.

Scientific Collection «InterConf+» and its content are indexed in:

Index Copernicus; Google Scholar; WorldCat; OUCI (Open Ukrainian Citation Index); CrossRef; Semantic Scholar; Mendelej; Scilit; OpenAIRE (pan-European research information system), etc.

© 2023 Authors

© 2023 Epi

© 2023 LLC SPC «InterConf»

TABLE OF CONTENTS

BUSINESS ECONOMICS

	Giguashvili G. Makasarashvili T. Khorquashvili T. Orjonikidze N.	GEORGIA IN THE GLOBAL ECOSYSTEM AND THE MAIN PRIORITIES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	9
	Драчук Ю.З. Зеркаль А.В. Сталінська О.В. Амоша О.О. Драчук М.О.	НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ КРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА	19

REGIONAL ECONOMY

	Melikova L.A. Aliyev S.T.	ECONOMIC-HISTORICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF KARABAKH (18–21 CENTURIES)	38
	Сақун А.Ж. Шербаков А.В.	СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	47

INTERNATIONAL ECONOMICS AND INTERNATIONAL RELATIONS

	Orujov E.Z.	PANDÉMIE DE COVID-19 : LA TRANSITION DE LA MONDIALISATION À L'HYPER MONDIALISATION	55
---	-------------	--	----

MANAGEMENT

	Yıldırım Y.T. Akbarov T.	STRESS MANAGEMENT IN ORGANIZATIONS: AN ANALYSIS OF THE MEDICAL SECTOR	67
	Гетьман О.О. Неделчев І.Ю. Парфенюк А.М.	ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ КЛАСТЕРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	77

FINANCE AND CREDIT

	Tchiotashvili D. Chitadze K. Orjonikidze N.	INTEGRATING CLIMATE CHANGE AND REGULATING BUDGET PROCESSES IN GEORGIA	83
---	---	--	----

ACCOUNTING AND AUDITING

	Пристемський О.С.	КОНТРОЛЬ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ	92
	Сақун А.Ж.	НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ РОЗУМІННЯ КОНТРОЛЮ ЯК БАГАТОАСПЕКТНОЇ КАТЕГОРІЇ	99

ACCOUNTING AND AUDITING

 DOI 10.51582/interconf.19-20.11.2023.010

Науково-практичне розуміння контролю як багатоаспектної категорії

Сакун Аліна Жоржовна¹

¹ кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, обліку і фінансів;
Херсонський державний аграрно-економічний університет; Україна

Анотація.

Метою цієї роботи є дослідження означених питань для систематизації та узагальнення наявних і можливих підходів для визначення понять «контроль» і «система внутрішнього контролю». Проведені дослідження виявили неоднозначність поглядів теоретиків і практиків у сфері контролю. Узагальнено й згруповано реальні підходи вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері контрольної діяльності як теоретиків, так і практиків до визначення понять «контроль» та «система внутрішнього контролю».

Ключові слова:

контроль
концепція
категорії
управлінська діяльність
система внутрішнього контролю
аудит
функція управління

ACCOUNTING AND AUDITING

З загальносистемних позицій науково-практичне розуміння контролю включає сукупність понять, які дозволяють сформулювати досить повний і несуперечливий опис сутності контролю та у свою чергу створення засобів і методів організації контролю. Сутність контролю включає опис цілей, завдань та об'єктів контролю, взаємозв'язок засобів і методів контролю з предметною областю економічного суб'єкта, що є інструментарієм, за допомогою якого вирішуються завдання і досягається мета контролю.

Контроль як самостійна галузь економіки займає особливе місце у загальній системі економіки, оскільки він є спеціальні знання про принципи та методи встановлення законності, достовірності, економічної доцільності господарських та фінансових операцій та процесів суб'єктів господарської діяльності та управління у поєднанні з дослідженням фактичного стану об'єктів контролю. Концепція контролю є основою вирішення актуальних контрольних проблем як і широкому, і вузькому плані. В процесі вивчення цієї тематики проаналізовано окремі аспекти дослідження зарубіжних та вітчизняних учених: А. Файоль, Е.А. Арене, Дж. К. Лоббек, Р. Адамі, Ф.Л. Дефліз, Дж. Фостер, Ч.Т. Хорнгрен, М.Б. Хірш, Д.Р. Кермайл, М. Беніс, Дж. Робертсон, Я.В. Соколова, В.В. Бурцева, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Л.В. Гуцаленко, Л.В. Дикань, Є.В. Калюга, М.М. Коцупатрий, Я. І. Мулик, Л.В. Нападівська, М.С. Пушкар, В.О. Шевчук та ін.

Під терміном (від лат. *conceptio* – розуміння, система) у сучасній економічній літературі розуміють: певний спосіб інтерпретації будь-якого явища або головної точки зору чи провідної ідеї для його висвітлення; основна ідея, конструктивний принцип різних видів діяльності тощо. Б.И. Валуев визначає поняття як "систему поглядів на щось" [1, с. 194].

У Великому економічному словнику концепція визначається як "система поглядів на процеси та явища в природі та суспільстві" [2, с. 333]. Послідовна реалізація системного підходу до побудови концепції контролю передбачає попередній розгляд більш загальної системи, до якої контроль увійде як одна з її ланок. Основні елементи концепції контролю представлені на рис. 1.

ACCOUNTING AND AUDITING

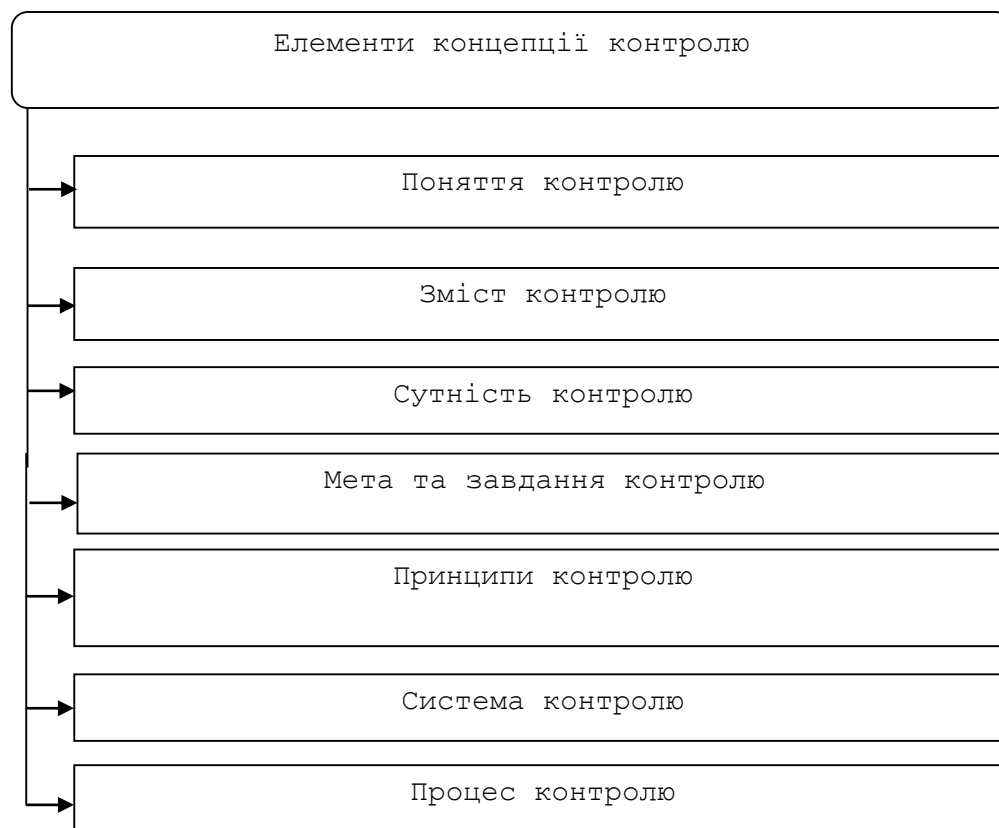

Рисунок 1
Елементи концепції контролю господарюючого суб'єкта

Контроль необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, на яке впливає стан поточних зобов'язань і розрахунків. При здійсненні виробничої і торгівельної діяльності підприємство повинно бути впевнене в надійності своїх клієнтів. Так як несвоєчасне надходження грошових коштів від контрагентів тягне за собою збільшення заборгованості і зниження ліквідності економічного суб'єкта [3]. Ключовим елементом є визначення поняття контролю. Слово control походить з англійської мови і означає контроль, регулювання. У німецькому kontrolle – контроль, інспекція (XVIII ст.) або безпосередньо з французького controle, що означає «перевірка, контроль, перелік». В українській мові слово "контроль" має два значення: розслідування і

ACCOUNTING AND AUDITING

спостереження, розслідування; установа, відповідальна за таке розслідування [4]. Повертаючись до досліджень XIX століття, ми знаходимо, що Л. В. Гуцаленко трактує контроль як "облік, поточні рахунки, виписки" та "як місце присутності, пов'язане з поточними рахунками"; а М. І. Міхельсон пояснює, що "контроль (передмова) – це перевірка (загалом), спостереження за частками (фактично облік)" [5].

У науці та практиці "Контроль" часто використовується, але єдина концепція контролю ще не прийнята. Економісти, юристи та соціологи загалом займаються контролем як сферою діяльності органів державного та господарського управління та визначають його як форму виконавчої, розпорядчої діяльності. На думку Р. М. Воронко "контроль слід розглядати як самостійну функцію управління, тобто як особливий вид діяльності, що має цільову спрямованість, певний зміст і шляхи реалізації" [6].

Зарубіжні автори Аренс А., Лоббек Дж. та інші сформулювали в книзі "Аудит" поняття контролю як "процесу забезпечення та досягнення цілей" [7]. Фахівці теорії управління виділяють три рівні управлінської діяльності: цілепокладання; організація виконання рішення та контроль за виконанням рішення. Тому, на їхню думку, контроль є особливою стадією циклу управління.

А.С. Пантелеев, характеризуючи контроль як основну функцію управління, зазначає, що «контроль поєднує види управлінської діяльності, пов'язані зі створенням інформації про стан і функціонування об'єкта контролю (бухгалтерський облік), вивченням інформації про процеси та результати діяльності (аналіз), робота з діагностики та оцінки процесів розвитку та досягнення цілей, ефективності стратегій, успіхів і невдач у використанні засобів і методів управління» [8].

А.О. Цуркан сформулювала концепцію управлінських процедур так: "Управлінський контроль – це одна з функцій управління, без якої неможливо повноцінно реалізувати всі інші функції управління. Контроль покликаний правильно оцінити поточну ситуацію і тим самим створити передумови для коригування запланованих показників розвитку як окремих підрозділів, так і підприємства в цілому" [9]. У процесі управління контроль виступає як елемент зворотного зв'язку, оскільки його дані коригують раніше прийняті рішення і плани. Ефективний контроль стратегічно орієнтований і орієнтований на

ACCOUNTING AND AUDITING

результати.

З кібернетичної точки зору під контролем розуміють форму зворотного зв'язку, за допомогою якої система управління отримує необхідну інформацію про фактичний стан керованого об'єкта та використання управлінських рішень.

З точки зору контрольно-ревізійної діяльності характер контролю зводиться до регулярної перевірки дотримання встановлених правових норм та виявлення порушень.

Існуючі підходи відображають не стільки прагнення надати універсальну концепцію контролю, скільки наслідок цієї концепції через призму представників різних напрямків – філософського, ділового, політичного, правового та інших. Під терміном "контроль" слід розуміти багаторівневу систему, яка використовується в різних сферах людської діяльності.

В економічній сфері значення терміну розширюється: контроль включає не тільки контроль господарської діяльності, а й контроль цієї діяльності, а в юридичній та адміністративній діяльності контроль тісно пов'язаний з обліком і наповнює його характерною ознакою: "облік і контроль усюдисущий, універсальний" вважається "інструментом для усунення недоліків" і "неодмінною умовою підвищення продуктивності". Якщо розширити поняття "контроль" за його суттю, то можна зробити висновок, що "контроль" означає експертизу, огляд, перевірку; "перевірка" трактується як спостереження за кимось, чимось, чиєюсь роботою, діяльністю щодо визначення правильності виконання, виявлення помилок; "дослідити" вказує на ретельність, повноту вивчення стану справ тощо.

Використання слова "контроль" як поняття в різних сферах професійної діяльності людини дозволяє розглядати контроль як процес, що виражається в спостереженні, управлінні, оцінці та результаті дій, процес, який складає рахунок моніторингу та оцінки ефективності.

Таким чином, можна зробити висновок, що суттєвий аспект терміну "контроль", який використовується в різних сферах людської діяльності, включає такі компоненти: моніторинг дій; запис спостережень; управління діями; оцінка дій. Внутрішні дослідники неодноразово виступали за визначення поняття "контроль" стосовно діяльності суб'єкта господарювання, але через різноманітність його форм та обсягу універсальне

ACCOUNTING AND AUDITING

визначення поняття "контроль" поки не розроблено й не прийнято.

За визначенням М.Д. Корінько, контроль – процес моніторингу та перевірки виробничо-фінансово-господарської діяльності підприємств відповідними підрозділами управління з метою виявлення відхилень від встановлених параметрів цієї діяльності, усунення та запобігання негативним явищам і тенденціям [10].

В.А. Привезенцев визначає "контроль як моніторинг і нагляд за відхиленнями від управлінських вимог процесу функціонування об'єкта до прийнятих управлінських рішень – законів, планів, норм, стандартів, правил, розпоряджень, визначення наслідків впливу підприємства на об'єкт та організаційні принципи" [11].

Р. О. Савченко визначає контроль як "завершальний етап процесу управління, ядром якого є механізм зворотного зв'язку" [12]. Л.В. Нападовська, досліджуючи питання регулювання контролю, приходять до висновку, що загальна характеристика контрольної діяльності свідчить про її зв'язок із правовим процесом як складною системою. Проте певні ознаки контрольної діяльності можна розглядати як критерії доведення незалежності серед інших елементів правового комплексу: законодавства та правозастосування [13].

Контроль, за К. І. Редченко – це система моніторингу та управління процесом роботи об'єкта, що розглядається, спрямування процесу управління за створеними ідеальними моделями та корекції поведінки з метою усунення його відхилень від заданих параметрів перевіреного об'єкта [14]. А.В. Шегда, представляє контроль як одну з функцій менеджменту, яка виступає елементом зворотного зв'язку в управлінському процесі, оскільки на основі результатів формується активний управлінський вплив та коригуються раніше узгоджені рішення та плани [15].

Т. А. Бутинець подає таке розуміння контролю: "Контроль – це всебічне вивчення різних аспектів діяльності підприємств: прибутковості та законності господарських операцій, достовірності бухгалтерського обліку та звітності господарських і фінансових дій у порівнянні з фактичним станом об'єкти управління підприємства" [16].

Проаналізувавши наведені вище визначення та узагальнивши

ACCOUNTING AND AUDITING

погляди різних науковців, концепцію найбільш повного контролю суб'єкта господарювання слід сформулювати таким чином. Контроль як невід'ємна функція управління – це комплексний процес забезпечення та визначення ступеня досягнення основних цілей, система моніторингу та перевірки відповідності керованої підсистеми прийнятим рішенням; розробка основних, а при необхідності і коригуючих заходів шляхом прийняття рішень з метою досягнення запланованого результату; отримання кількісної та якісної інформації про результати управлінських заходів.

Концепція контролю, заснована на аналізі його місця в обробці економічної інформації в ринковій економіці, складається з таких основних елементів: зміст і характер контролю; мета та завдання перевірки; функція управління; система управління; контрольний процес та ефективність контролю.

Основним завданням контролю є фінансово-господарська управлінська діяльність, яка складається з поєднання форм і методів контролю з ретельним дослідженням і знанням конкретного стану господарсько-фінансової діяльності об'єкта, що перевіряється. У 1997 р. у Лімській декларації про контроль, прийнятій Конгресом Міжнародної організації вищих аудиторських органів (INTOSAI), зазначено: "організація контролю є обов'язковим елементом управління державними коштами, оскільки компанія несе відповідальність за цей звіт" [17].

У сучасних умовах контроль пропонує можливість управління діяльністю підприємства та окремих його підрозділів, а також соціально-економічними відносинами, які в них виникають. Фактично контроль є невід'ємною частиною загального процесу управління і не може існувати без пов'язаного з ним.

При цьому необхідно оцінити зміст контролю в управлінні економікою як у вузькому, так і в ширшому розумінні. У більш вузькому розумінні під контролем розуміється контроль за діяльністю суб'єкта господарювання або окремих господарських операцій. У більш широкому розумінні до контролю відноситься перевірка дотримання статутних завдань, планів, рішень. У цьому випадку контроль дозволяє порівняти досягнуті результати із запланованими та є завершальним етапом управління.

ACCOUNTING AND AUDITING

Зміст контролю не може бути постійним, незмінним. Контроль є необхідним елементом системи надбудови, тому він завжди розвивається паралельно з розвитком суспільних відносин, зазнає серйозних змін у зміні соціально-економічних формацій, еволюційних змін, політичної системи суспільства, розвитку органів управління, законодавчих, виконавчих та судових органів.

Для подальшого розвитку теорії і практики організації контролю необхідно повне, точне, об'єктивне відображення економічного змісту контролю. Здійснення економічних реформ не може здійснюватися на якомусь конкретному рівні або обмежуватися певною функцією. Звісно, має бути системний підхід, який включає всі взаємозв'язки економіки, включаючи контроль.

З наукової точки зору контроль – це форма зворотного зв'язку, за допомогою якої система управління отримує необхідну інформацію про поточний стан об'єкта, що перевіряється (управлінські рішення, закони, плани, програми, стандарти, правила, накази тощо).

Тому необхідно констатувати, що економічний зміст контролю необхідно розбити з двох методологічних позицій: контроль є складною функцією і невід'ємною частиною управлінської діяльності; контроль є незалежним процесом управління та цілісною системою. Контроль в управлінні суб'єктом господарювання – це сукупність дій та операцій для перевірки різних сторін діяльності суб'єктів господарювання та управління з використанням конкретних форм і методів його організації. Особлива специфіка контролю як виду управлінської діяльності дозволяє активно впливати на ефективність господарської діяльності підприємства.

Відповідно, економічний зміст контролю слід визначати як багатосторонню міжгалузеву систему моніторингу та контролю операційного процесу та фактичної ситуації з метою оцінки обґрунтованості та ефективності рішень та результатів їх виконання для виявлення відхилень від вимог. і усунути несприятливі ситуації.

Оскільки контроль, з одного боку, є функцією управління, по відношенню до якої він виступає як засіб та інструмент реалізації політики, з іншого боку, це самостійна діяльність, що має власні методи, методи та форми реалізації, контроль

ACCOUNTING AND AUDITING

слід вважати складною, багатовимірною категорією.

У цьому плані видається, що найбільш повна характеристика допомагає зрозуміти сутність самого контролю в системі категорій мета – засіб – результат [18], запропонованої М.Д. Корінько для оцінки фінансового контролю.

Що стосується контролю, то систему цих категорій можна проілюструвати наступним чином. Метою управління економічного суб'єкта є досягнення будь-яких результатів, за якими організовується контроль у всіх сферах господарської діяльності. Досягнення мети передбачає вибір і використання відповідних інструментів, для яких це найважливіше. Створення відповідних організаційних структур є досягненням її цілей, тому контроль виступає як категорія "ресурсів". Результатом виконання завдань є досягнення цілей виконавця господарської діяльності в процесі здійснення економічної діяльності.

Суть контролю аналізу категорій "мета – засіб – результат" полягає у розробці та здійсненні ефективних і своєчасних дій з метою забезпечення ефективності досягнення певної мети господарської діяльності.

Контроль – це цілісне правове явище, яке має не тільки процесуальну природу – зовнішній вираз, а й істотну, внутрішню сторону, що включає цілі та завдання. Тому при визначенні змісту та характеру контролю необхідно визначити мету та завдання контролю. Дослідження Білухи М.Т. [19], Бутинця Ф.Ф. [16], Калюги Є.В. [20], Нападовської Л.В. [13], показують, що найважливішою умовою ефективності системи управління є добре налагоджена система економічного контролю.

Однією з найважливіших причин необхідності контролю є те, що будь-яка організація повинна мати можливість своєчасно запобігати та виправляти свої помилки, перш ніж вони зашкодять досягненню її цілей. Не менш важлива і позитивна сторона контролю, яка полягає в повній підтримці всього успішного. Крім того, контроль не лише визначає проблеми та реагує на них для досягнення запропонованих цілей, а й допомагає вирішити, чи варто вносити радикальні зміни у прийняті рішення [21].

Контроль є невіддільним елементом економічного процесу, функція якого полягає в тому, щоб передбачити та попередити можливі помилки, порушення, відхилення, а також у випадках своєї відповідальності забезпечити невідворотність впливу та

ACCOUNTING AND AUDITING

припинення пропорційне виявленому характеру відхилення. Вибір форми внутрішнього контролю залежить від складності структури управління, організаційно-правової форми, виду та сфери діяльності, адекватності висвітлення різних аспектів діяльності, відношення керівництва підприємства до контролю. Нам вкрай важко створити достатньо ефективну систему внутрішнього контролю. В основному це пов'язано з організаційними труднощами; по-друге, з високими професійними вимогами до працівників системи внутрішнього контролю, які повинні мати кваліфікацію щонайменше не нижчу за кваліфікацію осіб, діяльність яких контролюється[22].

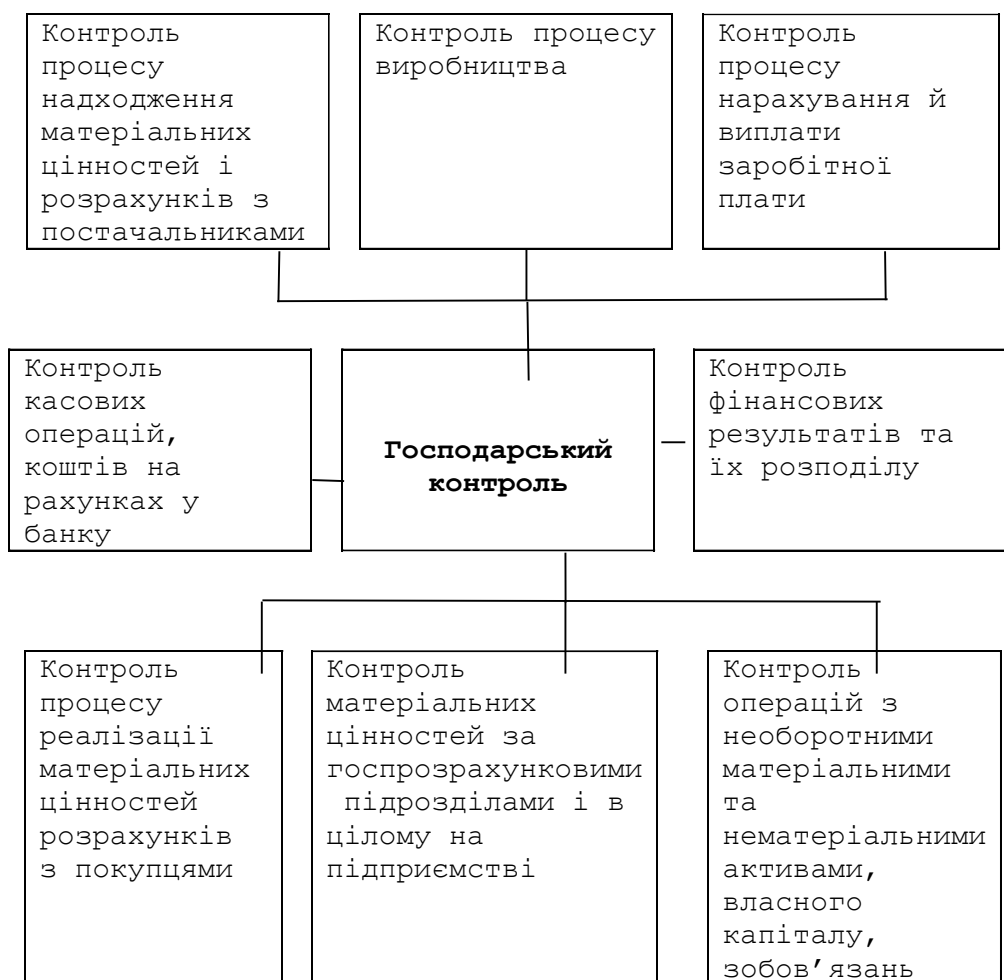

Рисунок 2

Объекты контролю в системе управления предприятия

ACCOUNTING AND AUDITING

"Система внутрішнього контролю (СВК) – це сукупність організаційних заходів, методів і процедур, які використовуються керівництвом суб'єкта господарювання для впорядкованої та ефективної діяльності, забезпечення безпеки активів, виявлення, виправлення та запобігання помилкам і спотворення інформації; і своєчасно готувати достовірність фінансової (бухгалтерської) інформації" [23].

Р. М. Скриньковський, метою контролю, його кінцевим результатом виділяє розробку та здійснення ефективного управлінського впливу, покликаного усунути розкриті відхилення від запланованих дій, що сприяють максимальному зниженню та ліквідації можливих негативних економічних, фінансових та інших наслідків встановлених недоліків та порушень [23]. Але при цьому не можна забувати, що контроль необхідний для отримання інформації про хід та якість виконання прийнятого рішення, підготовки пропозицій щодо своєчасного керуючого впливу. Оскільки будь-яка діяльність спрямовано на досягнення конкретних цілей, то, будь-яке управління загалом пов'язані з досягненням цих цілей, отже, кінцевою метою контролю є мета управління.

Контроль як спосіб зворотного зв'язку може представляти цінність і бути корисним лише у разі отримання та ефективного використання достовірної та своєчасної інформації, визначення того, чи все здійснюється відповідно до намічених цілей та принципів, розпоряджень і вказівок, законів та рішень.

Оскільки контроль є невід'ємною частиною управлінської діяльності, мета контролю повинна відповідати загальній меті системи управління та націлюватися на її реалізацію.

У цьому сенсі метою контролю є не виявлення відхилень від прийнятих і затверджених принципів, процедур і правових норм, а підтримка досягнення результатів на рівні, що відповідає вимогам системи управління.

Мета контролю більш детально виражена в його завданнях, в той же час досягнення передбачуваної мети управління залежить від точного формулювання завдань контролю. Під завданнями контролю слід розуміти керованість стану і поведінки керованого об'єкта відповідно до встановленого стандарту. Необхідно підкреслити загальне завдання контролю та окремі завдання, що реалізують зміст контролю.

Першочерговим загальним завданням контролю є

ACCOUNTING AND AUDITING

кваліфіковане визначення межі допустимих відхилень, усі інші відхилення мають бути зафіксовані та усунені.

Серед конкретних контрольних завдань слід виділити наступне:

- встановлення основних параметрів для контролю;
- збір, обробка та аналіз інформації про фактичні результати господарської діяльності підконтрольного об'єкта;
- порівняння фактичних результатів із плановими показниками;
- виявити відхилення від фактичних результатів від заданих параметрів;
- аналіз причин відхилень від встановлених норм;
- розробка програм і пропозицій щодо прийняття, у разі потреби, відповідного впливу на досягнення намічених цілей;
- затвердження запропонованого впливу та організація його реалізації.

Підсумовуючи науково-практичне розуміння контролю різними авторами, розглядаємо, що контроль одна з функцій управління, ґрунтується на тому, що включає сукупність організаційних заходів, методів, процедур, що реалізуються суб'єктами внутрішнього контролю з метою забезпечення збереження активів, забезпечення чіткого розмежування прав та відповідальності працівників, злагодженої та ефективної роботи суб'єктів господарювання. Оцінювати обґрунтованість і доцільність управлінських рішень, виявляти відхилення і несприятливі ситуації відповідно до поставлених цілей.

References:

- [1] Валуев Б.И. Оперативный контроль экономической деятельности предприятия / Валуев Б.И., Горлова Л.П., Зернов Е.Л. М.: Финансы и статистика, 1991. 224 с.
- [2] Економічна енциклопедія: У 3-х т. Т.1. / Під ред. С.В. Мочерного. – К.: 2000. 864 с.
- [3] Сакун, А., Пристемський, О. Обґрунтування необхідності формуванню внутрішнього контролю при здійсненні операцій з контрагентами. // Discussions for the improvement of science. Abstracts of II International Scientific and Practical Conference. Berlin, Germany. 2023. Pp. 89-93. URL: <https://eu-conf.com/ua/events/discussions-for-the-improvement-of-science/>
- [4] Бутынец Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.И. Контроль и ревизия. – Житомир: ЖИТИ, 2000. 512 с.
- [5] Гуцаленко Л. В., Коцупатрий М. М., Марчук У. О. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. Київ: «Центр учбової

ACCOUNTING AND AUDITING

- літератури», 2014. 496 с.
- [6] Воронко, Р. М., Вовчик, Н. Л., Гончарук, В. С. (2019). Місце внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі управління підприємством. *Підприємництво і торгівля*, (24), 171-180. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-24-26>
- [7] Аренс А., Лоббек Дж. Аудит: / Пер. с англ; гл. редактор сериї проф. Я.В. Соколов. М.: Финансы и статистика, 1995. 560 с.
- [8] Мельник М.В., Пантелеєв А.С., Звездин А.Л. Ревизия и контроль: учебн. Москва: Кнорус, 2011. 640 с.
- [9] Мулик Я.І., Цуркан А.О. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління аграрним підприємством. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6188>
- [10] Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація: монографія. К.: ДП "Ін форм. аналіт. агентство", 2007. 429 с.
- [11] Привезенцев В.А. Контроль и ревизия: Учеб. пособие. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. 96 с.
- [12] Савченко Р. О. Внутрішній контроль в системі корпоративного управління. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2946>
- [13] Нападівська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 224с.
- [14] Редченко К. І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством : монографія / К. І. Редченко. – Львів : Видавництво ЛКА, 2011. 360 с.
- [15] Шегда А.В. Менеджмент: навч. посібник / А.В. Шегда. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2002. 583 с.
- [16] Розвиток науки про бухгалтерський облік і господарський контроль: забезпечення стійкості розвитку економіки України : [монографія] / Т. А. Бутинець [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф., Засл. діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця ; Житомир. держ. технол. ун-т, Ін-т обліку і фінансів. – Житомир : ЖДТУ, 2012. 307 с.
- [17] Лімська декларація керівних принципів контролю. Прийнято ІХ Конгресом Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) у м. Лімі (Республіка Перу), 1977.
- [18] Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація: монографія. К.: ДП "Ін форм. аналіт. агентство", 2007. 429 с.
- [19] Вілуха М.Т. Курс аудиту: Підручник. – 2-ге вид., перероб. – К.: Вища шк., Т-во : "Знання", КОО, 1999. 574 с.
- [20] Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління. К.: Ельга, НікаЦентр, 2002. 360 с.
- [21] Мулик Я. І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 17-18. С. 28-38. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.17-18.28
- [22] Сакун А. Позиція внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю при формуванні організаційно-економічної діяльності підприємства *Scientific Foundations in Economics and Management: collective monograph / Sakun A.- etc. – International Science Group. – Boston:*

ACCOUNTING AND AUDITING

- Primedia eLaunch, 2022. Pp. 112-119. Available at: DOI - 10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.1 URL: <https://isg-konf.com/scientific-foundations-in-economics-and-management/>
- [23] Скриньковський Р. М. Внутрішній аудит системи корпоративного управління та діагностика ринкової вартості підприємства [Електронний ресурс] / Р. М. Скриньковський, Т. Б. Процюк, Н. Р. Костюк // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 180-187 .
- [24] Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: вид. 2014 року. – К .: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2015 – 997 с.
- [25] Сакун А. Організаційні підходи щодо внутрішнього аудиту як виду незалежного контролю // Interaction of society and science: prospects and problems. Abstracts of XXII International Scientific and Practical Conference. London, England. 2021. Pp. 113-117. URL: <https://isg-konf.com>. Available at : DOI: 10.46299/ISG.2021.I.XXII